

EEN CONFERENTIE-DEBAT MET BOEIENDE PARTNERS

Van Senegal tot de Filippijnen... boeren werken alternatieven uit

'Solidaire landbouw van Zuid tot Noord – een overvloed aan alternatieven', onder dat motto organiseerde Oxfam-Solidariteit op 29 maart laatstleden een conferentie-debat in Brussel. Aan 'noordelijke kant' namen Gérard Choplin (Coordination paysanne européenne) en landbouwer Jean Frison (van de coöperatieve bewegingen Agrisain en Coprosain) het Europese landbouwbeleid en de praktijken van de internationale agro-business op de korrel. Uit het Zuiden waren drie boeiende partners uitgenodigd: Mamadou Cissokho, de voorzitter van de Senegalese 'Conseil national de Concertation et de Coopération des Ruraux' (Nationale Raad voor Overleg en Samenwerking van de Plattelandsbevolking) en de Filippijnse boer Domingo Porte en de wetenschappelijke onderzoeker Manny Yap. Beide Filippijnen werken voor Masipag, een uniek netwerk waarin boerenbewegingen, niet-gouvernementele organisaties en wetenschappers elkaar hebben gevonden.

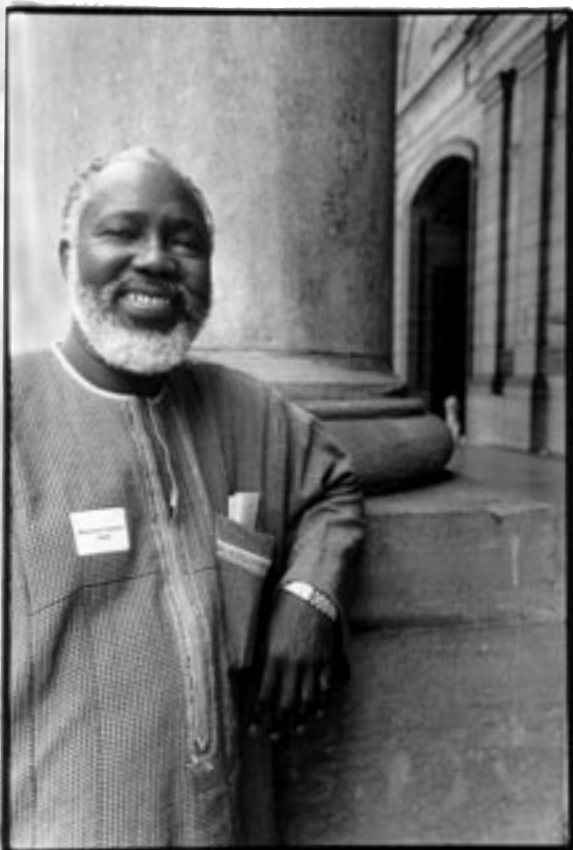
Een echte gezinslandbouw

"In West-Afrika woont 70% van de bevolking nog steeds op het platteland. 80 tot 90% van de landbouwactiviteit wordt er door de gezinnen verricht. Het is een echte gezinslandbouw. In dat systeem zijn de gezinshoofden ook de echte 'chefs'. De grond wordt in gezinsverband bewerkt en daarbij wordt de beschikbare arbeidskracht optimaal benut. Ook wat de grondeigendom betreft, kennen wij een heel specifieke situatie. Het zijn 'voorouderlijke' gronden die dus aan de gemeenschap toebehoren. Onze boeren weten uit ervaring dat zij zeer zorgzaam moeten omgaan met hun land. Een groot gedeelte van het areaal bestaat uit woestijn. De vruchtbare laag van de aarde is bij ons maar 15 à 30 cm dik. En deze laag wordt elk jaar – van maart tot juni – zwaar op de proef gesteld door de harmattan, een verschroeiende, scherpe en droge wind. Sinds 1973 heeft de landbouw bij ons te kampen met droogte.

Onze plattelandsbevolking is een grote verbruiker van granen, zoals mil (gierst) en sorghum. Onze landbouwproducenten zijn allesbehalve concurrenten voor Europa. Maar het Franse kolonialisme heeft bij ons een aantal teelten binnengebracht, zoals cacao, aardnoten en rijst (afkomstig uit de voormalige Franse kolonies in Indochina)".

Landbouw betekent voedsel

Mamadou Cissokho benadrukt met veel klem dat "de boeren in West-Afrika met hun gezinslandbouw echte cultuurdragers zijn. De identiteit van een volk wordt sterk bepaald door de landbouwers. Elk volk heeft zijn gastronomie, zijn specialiteiten en die hangen rechtstreeks samen met de geschiedenis van de landbouw. De band tussen voedselproductie, voedsel en onze dagelijkse keukens is heel belangrijk voor ons. De eerste activiteit van een gezin bij ons is de voedselproductie. Het recht om zelf voedsel te produceren is dan ook onvervreemdbaar voor ons. Hierover kan niet onderhandeld worden. Een politieke of economische koehandel met dit recht is onaanvaardbaar. De gezinslandbouw is een vak, dat op de eerste plaats streeft naar voedselveiligheid en op de tweede plaats de landbouwoverschotten op de markt wil brengen om de opbrengst opnieuw te investeren. Deze manier van produceren kan op geen enkele wijze worden onderworpen aan de wetten van de markt of de economische rentabiliteit. Voor onze regio met zijn galopperende demografie is ons landbouwsysteem een echt alternatief: 70% van onze bevolking bestaat uit landbouwers, die hun activiteit baseren op het solidariteits-

Mamadou Cissokho.

Foto: Eric de Mildt

"Veel Westerse landbouwdeskundigen zeggen ons voortdurend dat onze productie- en levenswijze achterlijk en onaangepast zijn," zegt Mamadou Cissokho. "Is het moedwil of incompetentie van hun kant? Wij trachten in ieder geval telkens opnieuw duidelijk te maken dat onze manier van landbouw bedrijven een ernstig alternatief is, dat werkbare oplossingen biedt voor de dagelijkse problemen van onze plattelandsbevolking".

principe. Daarom zijn we zo gehecht aan deze vorm van veelzijdige landbouw, want hij staat borg voor onze voedselveiligheid. Andere 'moderne' systemen zouden catastrofale gevolgen hebben. Wij hebben onze eigen opvattingen over maatschappelijke vooruitgang : een eerste vereiste is en blijft de voedselveiligheid van onze gezinnen. Daarom streven vele boerenorganisaties in West-Afrika naar regionale samenwerking. Dat is ondermeer het geval met de boerenorganisaties in Senegal, Burkina Faso, Benin, Guinée en andere landen.

Een front van boeren en wetenschappers

Op de Filippijnen is de beweging Masipag actief (het Filippijns voor 'de vindingrijke'). Masipag is een netwerk van 430 boerenorganisaties; 38 NGO's en honderden wetenschappelijke onderzoekers en universitair. "De beweging werd in 1985 opgericht als reactie op de 'groene revolutie' van dictator Ferdinand Marcos," zegt Manny Yap, een onderzoeker van Masipag. "Dat was een programma – gefinancierd door de Wereldbank – om op grote schaal meststoffen en pesticiden in te voeren om de landbouwproductie op te drijven. Voor de boeren was Marcos' groene revolutie een ramp : ze staken zich zwaar in de schulden en de boerengezinnen werden uiterst kwetsbaar. Het massaal gebruik van pesticiden was een regelrechte aanslag op de diversiteit van de voedselgewassen op de Filippijnen. De boeren en de wetenschappers vonden elkaar in de strijd tegen het Marcosregime. De boeren vroegen aan de wetenschappers alternatieven uit te werken voor de gewelddadige groene revolutie die de genetische diversiteit van rijst (die door zo vele generaties van Filippijnse boeren was gekoesterd) totaal had vernietigd. Masipag werd ondermeer opgericht om rijstvariëteiten te ontwikkelen die aangepast waren aan de lokale omstandigheden. 30.000 familiebedrijven en 150 onderzoekscentra namen aan het experiment deel. En het resultaat kan tellen : een landbouwbedrijf dat volgens de methoden van de groene revolutie werkt heeft een opbrengst van 3,3 ton rijst per hectare, terwijl de boeren, die met Masipag samenwerken een rendement van 3,8 ton halen." "Onze beweging is succesvol," stelt Manny Yap vast, "maar staat nog steeds te zwak omdat de overheid het landbouwkrediet afhankelijk maakt van het gebruik van pesticiden en meststoffen door de boeren".

Biotechnologie en biopiraterij

"Een andere uitdaging voor Masipag is de problematiek van de TRIPs (Trade Related Aspects of Intellectual Property – of aspecten van de intellectuele eigendom,

die verband houden met de handel) en de diefstal van genetisch materiaal door multinationale agrobédrijven die octrooien nemen op bepaalde rijstvariëteiten," zegt Manny Yap. "Het octrooiensysteem en het gebruik van enkele genetisch gemanipuleerde rijstsoorten zal de wereld niet beter voeden, integendeel, het zal de mogelijkheden van de boeren om zichzelf en hun gemeenschap te voeden vernietigen. Op dit ogenblik wordt 70% van het zaaigoed bij ons nog steeds door onze boeren geproduceerd, wat in belangrijke mate heeft bijgedragen tot een relatief stabiele voedselsituatie in ons land." "Na de groene revolutie staan we vandaag voor de 'genrevolutie'", waarschuwt Domingo Porte, een boer die is aangesloten bij Masipag. "Onlangs heb ik voor het eerst

Op de Filippijnen was de 'groene revolutie' een aanslag op de diversiteit van de voedselgewassen.

Foto : Tineke D'haese

in mijn leven deelgenomen aan een internationale bijeenkomst over de biotechnologie en genetische manipulatie. Het is me daar heel snel duidelijk geworden dat de genrevolutie er niet op gericht is om onze wereld beter te voeden, maar enkel en alleen om meer winst te slaan uit de landbouw. Destijds heeft men ons de groene revolutie proberen te verkopen met het argument dat onze 'voedselsoevereiniteit' er bij gebaat was. Maar inmiddels werden wij, de boeren, de proefkonijnen van de overheid en de agro-business. De genrevolutie is op dit vlak niet beter dan de groene revolutie. Voor ons komt het erop aan dat de boeren hun cultuur, hun eeuwenoude kennis van landbouwtechnieken kunnen behouden en verder ontwikkelen. Vandaar onze uitstekende samenwerking met de wetenschappers. Maar onze cultuur en levenswijze kunnen in geen geval een aanhangsel worden van de agro-business."

Wim de Neuter

(*) Masipag beschikt over een interessante elektronische nieuwsbrief, die u kan bestellen op : masipag-subscribe@topica.com